

Yttrande

Dnr 19KFN188-5
2019-11-27

Yttrande - Miljöstrategiskt program Gävle kommun 2.0

Kultur- och fritidsnämnden har givits tillfälle att svara på en remiss från Styrning och Stöd om förslag till nytt miljöstrategiskt program.

Nedanstående synpunkter utgör några av de som inkommit från avdelningarna som arbetar under Kultur- och fritidsnämnden:

- För att målen ska kunna nås krävs stora förändringar i attityd gällande livsstil, konsumtion och resande för alla som bor och verkar i Gävle kommun. Därför bör man satsa på att utbildningar för barn, allmänhet och kommunanställda.
- Satsa på att informera om miljöfrågorna. Ett förslag är att införa en årlig miljöfestival för att lyfta och synliggöra miljöfrågorna.
- Tillåt enbart kollektivtrafik i centrala Gävle.
- Satsa på mer på lokal livsmedelsproduktion.
- Det cirkulära tänket måste finnas och tydliggöras inom alla målområden.

Sammanställning av synpunkter från avdelningarna

Detta är en sammanställning av de synpunkter som lämnats från avdelningarna som arbetar under Kultur- och fritidsnämnden gällande förslag till nytt miljöstrategiskt program för Gävle kommun.

VERKSAMHETSSTÖD

På verksamhetsstöd kommer vi inte att kommentera denna i dagsläget, detta enligt överenskommelse på ledningsgruppen.

BIBLIOTEK OCH KONSUMENTRÅDGIVNING

Inga synpunkter har lämnats med anledning av denna remiss.

KONSERTHUS OCH SYMFONIORKESTER

Inga synpunkter har lämnats med anledning av denna remiss.

KULTUR

Från kulturavdelningen kommer vi att arbeta med det Miljöstrategiska programmet genom våra egna policys och program på följande sätt:

Utdrag ur remissversion 2 av Kulturpolitiskt program:

Klimatpåverkan, miljöbelastning och demokratifrågor är andra viktiga ödesfrågor. Hur vi förhåller oss till detta och tar till vara möjligheter genom bland annat digitalisering kommer att påverka hur det framtida samhället formas. Ovan beskrivna globala trender har legat som förutsättningar i arbetet med det kulturpolitiska programmet.

Gävle kommuns verksamhet ska styra mot de fem kommunövergripande målen. Utöver dessa mål utgör strategiska program en del av styrningen där särskilt Översiktsplan 2030 samt Miljöstrategiska programmet, Sociala hållbarhetsprogrammet och Näringslivsprogrammet kan nämnas. Dessa kommunala styrdokument ska Gävle kommuns kulturpolitiska program beakta.

Gävle kommuns mål är att vara en ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun. Ambitionerna fastslås i det miljöstrategiska programmet som är styrande för hela kommunens verksamhet. För att minska klimatpåverkan och bli mer resurseffektiva är det viktigt att kulturens anläggningar och lokaler blir mer klimatsmarta, planeras utifrån befintlig kollektivtrafik samt att lokaler samnyttjas mer.

Utdrag ur Konstpolicy:

Den offentliga konsten ska beakta miljömässig hållbarhet

FRITID

Programmet säger först:

”Det första miljöstrategiska programmet har under år 2019 reviderats och **och** det finns fortfarande ett släktskap med det tidigare programmet men det nya programmet har en tydlig vidareutveckling och är anpassat till det läge kommunorganisationen är i nu. Programmet tar än mer höjd, är än mer utmanande.”

Och sen

”Det första programmet beskrev sju målområden och har nu kortats ner till tre målområden. Antalet mål och indikatorer har minskat och åtgärderna är på en övergripande nivå.”

Det låter inte bättre och mer!

Figur 1 De 17 Globala miljömålen. Texten är för liten för att läsa, vill se vilka de är.

Figur 2 Syns inte heller vilka dokumenten är om en inte är väl insatt och känner igen bilderna, sista bilden där just Gävle stad är utmärkt, varför, det ska väl vara hela kommunen... allt haltar ett steg, först EU, sen Sverige, sen regionen, sen kommunen med innevånare.

Sida 6 Första stycket, rad 8 ska nog stå "miljö**med**vetenhet"

Figur 3 Liten text här med
Figur 4 för liten text, skulle vilja ha själva bilden på typ en A3 om dokumentet motsvarar A4. Vill ha texten under respektive mål åt samma håll.

Sida 13 (enligt numrering) Andra stycket, tredje raden Ambitionsnivåen

Sida 17 Första stycket sista meningen
För att uppnå detta behövs både fysiska investeringar som gynnar hållbara transporter och arbete med beteendeförändring."

Till 2023 ska alla arbetsmaskiner inklusive tunga fordon gå på 100 % förnybart drivmedel

Kommer leda till stora behov av inköp, alternativt konvertering. Och därmed investeringar.

10 % solceller är för lite! Solceller på alla kommunala byggnader energin produceras nära - ger inga nätproblem - ev. överskott säljs. Sätt solceller på alla kommunala tak.

Nybyggnad är en sak, hur ta hand om alla befintliga byggnader och göra dem bättre miljömässigt

2035 är bara 15 år bort, vi behöver stor förändring, snabbt och vi måste börja genast!

Vad händer med "vanliga fossilbränslebilar" Ska de förbjudas, många kommer att kunna rulla även 2035.

Vad är Miljöbyggnad Silver? (Där det är möjligt - innebär?)

En väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik är en viktig del i att få gävleborna att lämna bilen hemma och välja kommunala färdmedel. Bra! Men istället gratis kollektivtrafik, det skulle ge effekt och det finns beräkningar på att det inte skulle kosta så mycket mer än det redan gör. Kan ev. lägga på någon krona på skatten.

"När användandet av fossila bränslen fasas ut kommer användningen av andra energislag att öka. Det är viktigt att lokala resurser utnyttjas i hög grad som t.ex restvärme från olika industrier/verksamheter och lokalt producerade drivmedel."

Bra!

"Den effektproblematik som finns i elnätet idag riskerar därför att öka, både i form av effektbrist i stamnätet men också effektbrist i det lokala elnätet. Det är därför viktigt att elanvändningen sker på ett mer intelligent sätt och att ny elproduktion etableras."

Lokal elproduktion till lokal konsumtion, nära och ger inga problem med näten - solceller!

"För att kunna klara målet om klimatneutralitet på sikt behöver Gävle kommun utreda förutsättningarna för koldioxidsänkor och koldioxidinfångning. Sänkorna utgörs framför allt av ung, växande skog, medan infångningen kan ske antingen direkt vid större utsläppkällor, eller genom infångning från luften. Dessa metoder kan utöver att bidra till minskad klimatpåverkan även ge arbetstillfällen och nya verksamheter."

Fjärrvärmeverk som tillverkar biokol (finns t.ex. i skåne och på ETC i Katrineholm), kolen laddas med näring och bygger jordar. Kolen binds tillbaka i jorden istället för att bli koldioxid.

<https://bioenergitidningen.se/biovarme/skanefro-bygger-sveriges-forsta-anlaggning-for-produktion-av-klimatpositiv-fjarrvarme-och-biokol>

<https://www.etcel.se/energi/sa-raddar-vi-varlden-med-dynga-och-biokol>

Hyggesfritt skogsbruk, alla träd som står kvar fortsätter att binda koldioxid. Och en hyggesfri skog, med variation i ålder och träslag, är mer resilient, motståndskraftig, emot förändringar.

Kortare arbetstid - mindre stress, mer tid att göra rätt och göra från grunden
Fler anställda - delar på resurserna - flera kloka idéer - mindre stress - mindre sjukskrivningar
(Mindre pengar, mindre att konsumera för, färre dåliga resor)

"Gävlebornas konsumtion (både inom och utanför Sveriges gränser) ska vara resurseffektiv och miljömässigt hållbar."

Innebär STORA förändringar och förändrad syn på konsumtion.
Cirkulärt och återbruk måste bli stort, nyproduktion minimeras.

Förpackningsfria butiker
Förbud på engångsprodukter (eventuellt med vissa undantag, ex i sjukvård)

"En av Gävle kommuns största utmaningar för att nå klimatneutralitet är dagens transporter. För att uppnå detta behövs både fysiska investeringar som gynnar hållbara transporter och arbete med beteendeförändring."

Transporter med dess utsläpp, som är ett av de största problemen, minskas ju mer lokal produktion som kan ske, ex. mat. Och att vi på plats tar tillvara de resurser som finns.

Robusta ekosystem

Hyggesfritt skogsbruk, bidrar också till att skydda mot jorderosion, bättre förmåga att ta hand om stora regnmängder.

Mera träd i staden, bidrar till bättre luft, att bli mer motståndskraftiga mot skyfall och erosion.

Plantera ätbart, både träd och växter i parker och grönområden för att bidra till mer resiliens.

"För att trygga Gävles vattenförsörjning nu och för framtida generationer behöver vi slå vakt om kvaliteten på vattnet och se till att det inte förorenas och samtidigt öka mängden dricksvatten som produceras. Förändrade vädermönster

SIDA 20

tillsammans med en växande befolkning och därigenom exploatering är utmaningar som måste hanteras."

Om vi slutar att förorena vårt rena vatten, dvs inte bajsa i dricksvattnet. Hitta en annan lösning på det så att näringen (bajset) kan återföras till där det bör vara (på åkrarna). Problemet är medicinrester. Frågan är om det kan finnas något steg biologisk rening som kan ta hand om det först.

Urinavskiljning bör vara relativt enkelt, sen rening av gråvatten. Eventuellt att återanvända det i ett första steg, ex. att spola toaletten med.

Nämns inget om jordbruksmark och matförsörjning.

Ren och giftfri vardag

Kemikalier, här behövs även en attitydförändring, rengöringsmedel som är miljövänliga kan behöva mer fysiskt arbete än ett miljöfarligt. Hur gör vi för att ge tid till det?

Ökad kunskap om bakterier, virus och alternativa miljövänliga produkter kan behövas.

(Podd Fanny och Ila - Hållbar livsstil och holistisk hälsa)

Om alla kommunanställda utbildas så har vi kommit en bit på väg. Lägg till alla elever i skolorna. Det ger ringar på vattnet. Inför miljö/klimatkunskap som ämne i alla årskurser i skolorna, likt Italien!

Biblioteken kan ha utbildningar för allmänheten.
Soppantering. Viktigt att det är lätt att göra rätt. Lätt från början. Skapa möjligheter att handla förpackningsfritt.

Om produkterna är "dyrare"/har sitt rättmätiga värde, blir en mer rädd om dem och hanterar dem därefter. Inte samma slit och släng och svinn.

Kommunen bör köpa andelar i ett andelsjordbruk, alternativt anställa odlare som kan producera mesta möjliga mat på lokal nivå. Till exempelvis skolor och äldreomsorgen. Finns kommuner som gör det redan idag. T.ex. Skellefteå och Göteborg.

Uppmuntra till att folk i kommunen odlar sin egen mat. Såväl i stan som på landsbygden, underlätta odlingsinitiativ.

Skapa möjlighet att göra matlådor som kan säljas från den mat som blir över i skola och vård.

Finns det risk att det blir för lite biogas om folk blir för bra på att ta hand om sin mat/matavfall? Att bygga jorden är så viktigt att det bör uppmuntras att folk tar hand om sin egen jord. Har egen "kompost" t.ex. bokashi.

Nybyggnationer ska byggas av miljövänliga och återbrukbara material. Cirkulärt tänk!

Tillåt bara kollektivtrafik i centrala Gävle och begränsa transporter av produkter till tidsintervall och tillåt bara eldrivna transportfordon. På så vis blir det även mindre luftföroreningar och buller.

Viktigt att miljöfrågan och miljöarbetet blir något som prioriteras, hela vägen, att det är synligt och pratas om. Att visualisera miljöläget låter bra. Kan det göras med någon form av färgglada diagram på ankaret ed. Något som gör det tydligt varje dag, hur vi ligger till och kan peppa till att göra mer/bättre.

Vad händer med sådant som fasas ut, t.ex. skadlig plast, farliga kemikalier? Finns det sätt att ta hand om det som vi inte längre vill ha som gör dem mindre skadliga? Var tar de vägen? Deponi, eldas, skickas utomlands? Vi måste se till att ta ansvaret hela vägen så vi inte bara lastar över våra problem på andra.

Vad händer med:

Microplaster?

Medicinrester i vatten, rötslam od.?

Om nya problem dyker upp som vi inset är miljöfarligt som vi inte räknat med idag, finns det en beredskap och utrymme för det? Hur resilienta är vi?

Fokusera gärna på hur ni i er verksamhet kan integrera det miljöstrategiska programmet i era ordinarie processer.

Fritid och vad vi kan göra kopplat till MSP

Hemlingbystugan arbetar på med att minska matsvinn, köpa in ekologiskt och närproducerat, minska plast. (Eventuellt bli Svanenmärkt anläggning)

Inköp av rengöringsmedel mm miljömässiga.

Fortsätta påverka föreningar i rätt riktning kring beteenden, sophantering, resursförbrukning, vatten och energi.

Konstgräsplaner med granulat, se till att det gör så liten miljöpåverkan som möjligt.

Kan spillvärme tas tillvara? Blir det t.ex. spillvärme från isaggregat?

Fortsätta att jobba med att minska nedskräpning, dvs skräpplockning.

Fortsatt jobba med sopsortering på idrottsanläggningar, friluftsområden och bad. Det ska vara lätt att göra rätt.

Främja cykling med cykelställ vid anläggningarna.

Kompostdass istället för latrintunnor där det är möjligt.

Fordon och maskiner byts ut vartefter, om de inte går att driva på hållbara bränslen. (Röjsågar, motorsågar, fyrhjulingar, båtar, skotrar, lövblåsar?)

Planering och optimera rutter för att minska bilåkandet.

Kommunkoncernen i stort

Behöver fundera kring teknisk utrustning så som datorer och telefoner mm. Hur håller vi den nivå vi behöver och bara byter ut det som är nödvändigt. Cirkulärt tänk. Kan delar bytas ut, inte hela datorer t.ex.

För att bättre nyttja de resurser vi redan har t.ex. i form av lokaler, kan de samnyttjas?

Upphandling är svårt för den enskilde, bra om det finns dem som vet hur en gör, vilka krav som kan/bör/ska ställas, hur en riktigt bra kravspec ser ut osv. som kan göra upphandlingarna.

Skräpplockardagarna, viktigt att de får fortsätta att finnas, kan de lyftas mer, flera engageras?

Kan vi göra någon typ av årligt återkommande festival på temat hållbar miljö.

Samtidigt integrera det i befintliga arrangemang.

Fylla livet för människor med annat än konsumtion. Hur fyller vi på med sådant som är bättre? Hur tar vi över utrymmet och tiden? Från reklam och konsumtionsuppmaningar...

Erbjuda riktigt bra upplevelser nära för att minska invånarnas längtan efter semester på annan plats.

Knyta samman producenter så att någons restprodukt eller avfall blir den andres råvara.

Ex. spillvärme från en fabrik kan värma ett växthus, pappersrester från en kartongfabrik kan bli cellulosaisolering eller liknande.